

Vluchten en vertrouwen

Het werd ooit een ‘hit’, het liedje van Annie M.G. Schmidt, in duet gezongen door Jenny Arean en Frans Halsema: ‘Vluchten kan niet meer, ik zou niet weten hoe; vluchten kan niet meer, ‘k zou niet weten waar naar toe – hoe ver moet je gaan? De verre landen zijn oorlogslanden, veiligheidsraadvergaderingslanden, ontbladeringslanden, hoe ver moet je gaan, vluchten kan niet meer...schuilen kan nog wel, heel dicht bij elkaar’. De een vond het maar drakerig, anderen kregen de rillingen – ik ook...

En dan Psalm 31: ‘Haast U, mijn God, als een vluchteling zoek ik asiel, wees een schuilplaats voor mij!’. Je ziet ze voor je, de aangespoelde asielzoekers – als ze het al hebben gehaald. ‘U kent mij, u weet van mijn angsten en pijn’. Wat een intens en intiem lied. Het wordt niet voor niets al eeuwenlang verbonden juist met *déze* zondag, de vijftigste dag vóór Pasen, opmaat voor de veertigdagentijd, als Jezus de Rechtvaardige wordt overgeleverd in de schendende handen van mensen. Tegen die achtergrond klinken hier die woorden van innige overgave: ‘In uw hand beveel ik mijn geest/ in uw hand leg ik mijn leven’. Zo persoonlijk, intiem, en tegelijk van wereldwijde betekenis.

Maar eerst moet ik iets opbiechten. Ik blijf zes jaar geleden ook hierover te hebben gepreekt, in een van de eerste psalmdiensten uit die periode. En dus is de vraag: kon ik nu echt geen andere psalm vinden onder al die resterende 149? Waarom deze ene *opnieuw*? Lekker makkelijk zo!

Nee! Dát niet. Beetje raar, misschien – maar niet ‘lekker makkelijk’. Er zit zes jaar tussen, maar er is veel meer tussen gekómen, en alweer: zowel persoonlijk als wereldwijd. Zó veel dat als vanzelf die regel van Anton Korteweg je weer te binnen schiet, toen hij in koele neonletters ‘God roept u’ had zien staan op het dak van die kerk: ‘Ik roep U ook wel eens, maar schreeuwend, met mijn stem’. Zoals in Psalm 31 met zijn schreeuw om hulp (‘alles doet pijn aan mijn ziel’) – en aan het slot toch weer, zoals vaker in de meest heftige klaagpsalmen, die omslag met dat vreemde, volste vertrouwen: ‘Houd moed en leef vanuit de verwachting’. Is dat eigenlijk niet een beetje kinderlijk, een soort fluiten in het donker, of minstens een voorbeeld van de wens als vader van de gedachte? *Of* is het nu juist een treffend voorbeeld van dat wat Margriet de Moor ooit noemde: de overmoed van geloven in zijn poëtische kracht? Ik bèn gezien, in al mijn ellende, ik wordt gekend en gedragen. Hoe dan ook, het is bijzonder. We kunnen het niet diep genoeg in ons laten indalen. Alleen al hierom: ook in die zes jaar is, net als bijna tweeduizend jaar, elke dag én in het joodse avondgebed én in de monastieke completen die ene regel gebeden: ‘In uw handen beveel ik mijn geest – in uw beschutting weet ik mij veilig!’. Het wordt gebeden vóór de nacht, die met al haar donkerheid en duistere gevaren beeld is van de doortocht door ‘het dal van de schaduwen des doods’. Iedere avond, in aansluiting bij het gebed van Jezus aan het kruis, ons overgeleverd door Lucas: ‘Vader, in uw handen (nu dus in het meervoud) beveel ik mijn geest’ (Lucas 23:46). Dit gebed, vertelt Lucas in zijn tweede boek,

wordt opnieuw in de mond genomen door de martelaar Stefanus, als hij wordt gestenigd omdat hij zich ál te kritisch uit over de tempel en de wettische houding van ‘eigen volk eerst’. Daarin is hij een echte volgeling van Jezus. Híj roept dan ook: ‘Jezus, Kyrie, in uw handen beveel ik mijn geest!’ (Handelingen 7:59)!

Daaraan nu moest ik kort geleden denken, huiverend. Ik lees momenteel soms – permanent is mij te machtig – de autobiografie van de Franse Jood Claude Lanzmann. Hij is de maker van de film *Shoah*: negen uur lang gesprekken met overlevenden, gedwongen kapo’s en omwonenden van de kampen Treblinka, Auschwitz en Sobibor. Dan kun je het niet laten te denken: er zullen er toch geweest zijn, dáár in dat absolute dieptepunt van het absolute kwaad, met ‘het stempel van de oeroude vervloeking’ op hun arm (de term is van Lanzmann), die dit gebeden hebben: ‘In uw hand...’?!

[*bejodcha èfqied roechî...*]

Of, ander voorbeeld, nu van christelijke zijde: het Syrische Ma’alula, die prachtige rotsstad, in september en december 2013 zwaar geterroriseerd en deels verwoest. In de kloosters van Sergius of Tecla is het ook daar avond aan avond gebeden – nog altijd in het Aramees, de taal uit Jezus’ dagen.

Wie dit bedenkt, beseft: ik zeg, zing, bid die psalm niet alleen voor mijzelf. Dat óók, zeker als het je heel nabij komt. Bijvoorbeeld als je beseft: het is waar, de mens kan van alles, ‘enkel de dood ontspringt hij niet’! Dan kun je bij alle schrik proberen in goed vertrouwen toch die regels te prevelen: ‘Toch is mijn hoop nog op U, mijn bevrijder, heel mijn lot leg ik neer in uw hand’. En als het jou niet lukt, zingt David het even voor jou alleen, met harp en al, en je eigent het je met ontroering toe: dan het is jouw lied geworden. Tegelijk blijft het dat van zo vele anderen. In dat ene ‘Ik’ van jou zijn de velen opgenomen, heel het messiaanse lichaam op aarde, nog het meest al de minsten van de zijnen, van Afrika tot in Syrië toe, asielzoekers, levenzoekers. ‘U roep ik aan, laat het niet tevergeefs zijn, beschaam wie zo graag grote woorden gebruiken’: dat bidt je dan ook, wat dichterbij, namens lichamelijk en geestelijk gehandicapten op het Malieveld in Den Haag, omdat hun de Sociale Werkplaats ontnomen dreigt te worden. Of je bidt het uit naam van bedroefde oude mensen die van elkaar gescheiden worden (de ene thuis, de andere in het zorgcentrum), waarvoor machtige lieden de term ‘participatiemaatschappij’ bedacht hebben.

Wat is dat nu? Psalm 31 als politiek manifest? Ja, dat ook, met psalmzangers weet je het nooit – net als met die profeten! Maar Psalm 31 is niet minder een zeer persoonlijk gebed. Het ene gaan we niet uitspelen tegen het andere. Net zo min als de zanger hier zijn roep uit de diepte uitspeelt tegen zijn vertrouwen in de vriendschap van de Eeuwige. En dat doet me denken aan een *one-liner* van Harry Kuitert: ‘Vriendschap met de Eeuwige is eeuwige vriendschap’.

Dat is nogal wat waard. Daarmee kun je op je persoonlijke vluchtweg een heel eind komen, geloof ik.

Niek Schuman

lezing: Psalm 31